

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2010

**Со трудови од научно-стручниот собир на тема
„Улогата на музиката во образовниот процес“**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ**

За издавачот:

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Емилија Јаневиќ - Ивановска
доц. д-р Илчо Јованов
доц. Антонијо Китановски

Издавачки совет:

доц. д-р Илчо Јованов
проф. д-р Милица Шкариќ
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Редакциски одбор:

проф. д-р Милица Шкариќ
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Главен уредник:

проф. д-р Милица Шкариќ

Одговорни уредници:

проф. д-р Милица Шкариќ
доц. д-р Стефанија Лешкова-Зеленковска
асс. м-р Ленче Насев

Јазично уредување:

Даница Гавриловска-Атанасовска

Техничко уредување:

Славе Димитров
Благој Михов

Печати:

Печатница „2-ри Август“ - Штип

Редакција и администрација:

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за музичка уметност
бул „Крсте Мисирков“ бб
п.фах 201, 2000 Штип, Македонија

СОДРЖИНА

Проф. д-р Милица ШКАРИЌ

Музичкиот развој и улогата на музичкото образование кај децата до 10-годишна возраст..... 7

Доц. д-р Стефанија ЛЕШКОВА-ЗЕЛЕНКОВСКА и проф. д-р Аида ИСЛАМ

Улогата на музичката едукација во функција на спроведување на предметот Музичко образование во одделенската настава 13

М-р Дуња ИВАНОВА

Мултиапликативната примена на музиката во воспитно-образовниот третман на децата 21

Доц. м-р Валентина ВЕЛКОВСКА-ТРАЈАНОВСКА

Стручниот профил на дипломиран музички теоретичар – педагог 29

М-р Викица КОСТОСКА-ПЕНЕВА

Наставникот по музичко образование како фактор за успешно изучување на музички инструменти во основните училишта 33

М-р Дирона СОКОЛОВСКА

Улогата на музичкиот педагог во креирањето на музичката средина во детските градинки..... 43

Асс. м-р Ленче НАСЕВ

Предметот Музичко образование во рамките на основното образование 59

Лариса ЖУЛИНА-МИТОВСКИ

Улогата на музиката во образовниот процес..... 63

М-р Мирјана ШУЛАЈКОВСКА

Хорот „Пиколо” – дел од музичкото образование на учениците 71

Доц. м-р Гоце ГАВРИЛОВСКИ

Специфичности во работата со надарени ученици – дефинирање и идентификација 77

Доц. м-р Марјан ЈАНКОСКИ

Примената на народните инструменти во одделенската и предметната настава 85

Прилози 91

ПРЕДГОВОР

Факултетот за музичка уметност во Штип е основан на 27 март 2007 година како дел од Универзитетот „Гоце Делчев“. Оваа институција годинава одбележа три години од своето постоење и во овој краток временски период веќе располага со добра кадровска и просторна екипираност.

Поволните услови за работа и ентузијазмот на претежно младиот наставен кадар, придонесоа за развивање на желба поволно да се влијае врз музичкиот развој и култура на популацијата на територијата на цела Република Македонија. Поради ова на 9 февруари 2010 се одржа првиот научно-стручен собир на оваа институција на тема *Улогата на музиката во образовниот процес*. Целта на овој собир беше да се направи детална анализа на состојбите на музичкото образование во предучилишното воспитување, основното и средното образование и да се укаже на можните начини преку кои тоа може и треба да се подобри во нашата држава.

Факултетот за музичка уметност во Штип ќе продолжи и во иднина да биде еден од главните промотори на музичката култура во државата, ќе поттикнува и извршува научно-истражувачка дејност и ќе се залага за квалитетно музичко образование на сите нивоа. Во тие рамки, ова прво издание на Годишниот зборник претставува почеток на овие процеси.

Од главниот уредник

UDC: 37.03:[37.036:78
37.037:[37.03:78
372.878

проф. д-р Милица ШКАРИЌ

МУЗИЧКИОТ РАЗВОЈ И УЛОГАТА НА МУЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ КАЈ ДЕЦАТА ДО 10-ГОДИШНА ВОЗРАСТ

Музичкиот развој започнува пред раѓањето. Нервните клетки на внатрешното уво кај фетусот започнуваат да функционираат во петтиот или шестиот месец од мајчината бременост. Со слушање на чукањето на мајчиното срце фетусот го развива чувството за ритам. Околу седмиот месец фетусот ги перципира надворешните звучни стимули. Кога детето ќе се роди, тоа веќе поседува одредено акустичко искуство.

Одредени истражувања (Feijoo, 1981; Satt, 1984; Hepper, 1991) покажуваат дека бебињата ги препознаваат мелодиите кои ги слушале во текот на два месеца пред нивното раѓање. Резултатите од овие и други истражувања придонесоа за појава на носачи на звук наменети специјално за бремени жени, за кои се претпоставува дека позитивно влијаат врз развојот на фетусот.

Основните музички способности кои се неопходни за учество во сопствената музичка култура се развиваат во првите 10 години од животот. Овие музички способности се развиваат автоматски и потсвесно. Музичките стимули, присутни во општественото и културно опкружување, се сметаат за најважни при развојот на сопствените музички способности. Музички богатото општествено опкружување, во кое музичкото образование посебно се негува, ги развива порано одредени музички способности, за разлика од опкружувањето кое нуди помалку музички активности (Kelley & Sutton-Smith, 1987).

Првите десет години од животот се важни и за формирањето на музичкиот вкус. За децата кои се помали од 8, 9 или 10 години, претпочитањето на одреден вид музика е помалку важно и помалку стабилно отколку кај тинејџерите. Децата се поотворени и потолерантни за непознати видови музика (LeBlanc, 1991), поради што преку осмислено и квалитетно музичко образование може значајно да се влијае врз развојот на нивниот музички вкус и естетски вредности. Со почетокот на адолесценцијата се намалува отвореноста за непознати видови музика, поради што помалку може да се влијае врз формирање на музичкиот вкус. Адолесцентот повеќе ја претпочита музиката која ја слушаат неговите врсници, при што воопшто не му е важна нејзината естетска вредност.

Оттука, квалитетното музичко образование е посебно важно во првите десет години од животот.

Се претпоставува дека музичките способности се нормално дистрибуирани, односно дека најголем број од луѓето (68%) се просечно музикални, додека 14% се помалку музикални, а 14% се натпросечно музикални. Околу 2% се извонредно талентирани, а останатите 2% се со многу ниски музички способности. Од оваа претпоставка може да се заклучи дека речиси секој може да има корист од музичкото образование и покрај постојните разлики во музичките способности помеѓу индивидуите (Gordon, 1987).

Музичкото образование во првите десет години од животот, освен што ги развива музичките способности и музичкиот вкус, влијае и врз општиот развој на детето. Истражувањето на Ханс Гинтер Бастијан (Bastian, 2000), кое траеше 6 години и беше спроведено на две групи деца на 6-7-годишна возраст, покажа зачудувачки резултати. На почетокот од истражувањето двете групи имаа слични училишни резултати, сличен коефициент на интелигенција, однесување итн. Првата (експериментална) група, од почетокот па сè до крајот на истражувањето, активно изучуваше музика и свирење на некој инструмент. Втората (контролна) група, во текот на истражувањето, воопшто не добиваше некаков вид музичко образование, ниту пак музицирање.

По 6 години истражување се добија зачудувачки резултати. На крајот од истражувањето децата од експерименталната група која активно музицираше во споредба со децата од контролната група имаа:

- подобро социјално однесување;
- зголемен коефициент на интелигенција;
- подобри училишни резултати;
- подобра способност за концентрација.

Социјалното однесување на децата од двете групи беше оценето на следниов начин. Во групата која активно музицираше, на крајот од истражувањето, 92% од децата беа позитивно оценети од нивните соученици. Во групата која не музицираше позитивно беа оценети само неколку деца од нивните соученици. Учители од различни предмети, децата од музичката група ги оценија како деца кои знаат да сослушаат докрај и се трпеливи, додека децата од другата група беа оценети како повознемирени и со недоволно развиено чувство за почит.

На почетокот од истражувањето двете групи деца беа изедначени според нивото на коефициентот на интелигенција. Од испитаниците

46% имаа нормална интелигенција, 14% имаа натпросечна, а 40% имаа потпросечна. На крајот од истражувањето, коефициентот на интелигенција кај сите деца кои музицираа порасна, додека кај децата од групата која не изучуваше музика, коефициентот минимално се промени. На пример, просечниот коефициент на интелигенција кај децата од експерименталната група од 105 IQ порасна на 111 IQ, додека кај децата од контролната група остана приближно ист. Важно е да се нагласи дека интелектуалните способности можат да пораснат од седмата до дванаесеттата година, ако правилно се стимулираат. По дванаесеттата година интелектуалните способности побавно напредуваат. Ова истражување покажа дека квалитетното основно музичко образование најповолно влијае врз порастот на интелектуалните способности кај децата на возраст од 7 до 12 години.

Квалитетното музичко образование, освен што непосредно влијае, остава траги во текот на целиот живот. Во својата докторска дисертација Колие-Слон (Collier-Slone, 1991) го истражувал искуството на учениците и нивните родители со методата Сузуки и нејзиното влијание врз нивните животни навики и начини на учење. Сите 26 испитаници учеле според методата Сузуки, почнувајќи од предучилишна или раноучилишна возраст, па сè до крајот на средното образование. Според исказите на учениците, методата Сузуки многу придонела во позитивниот развој на нивната самопочит, нивните навики, вредности и концентрација.

Од претходно наведеното, прикажано е преку научни докази значењето на квалитетното музичко образование и воспитание во првите десет години од животот. Во Р. Македонија, за жал, повеќемина деца немаат пристап до квалитетно музичко образование и воспитание. Нема музички педагози во секоја градинка, факт којшто е забележан и во Националната програма за развој на образованието на Република Македонија за 2005-2015 година, каде се истакнува дека *„потребно е да се зголеми застапеноста на стручните соработници: музички, ликовен педагог и други стручни соработници, бидејќи нивниот број е незначителен“*. Музичките активности се едни од најважните активности кај децата од предучилишна возраст и овозможуваат развој на психофизички здрава и интелектуално развиена единка. Музичкото воспитание во градинките најквалитетно може да го извршува само музичкиот педагог, поради што е неопходно во градинките да се вработат вакви лица.

Во државните основни училишта, од прво до петто одделение предметот Музичко образование го предаваат одделенски наставници, кои најчесто не се чувствуваат доволно компетентни за изведба на овој вид настава. Нивната компетентност, често е недоволна поради неколку

проблеми кои постојат во системот за високо образование на Педагошките факултети:

- Првиот проблем е непостоењето на приемни испити при избирање на студентите. Речиси секој студент кој ќе посака може да студира на педагошките факултети, без притоа да мора да поседува основни музички способности. Основните музички способности се неопходни за развивање на повеќе музички вештини, како пеењето, свирењето, аранжирањето итн. Предметот Музичко образование не може да го предава наставник кој не ги владее овие вештини;
- Вториот проблем е бројот и времето на учење на музички предмети за време на студирањето. На пример, на Педагошкиот факултет во Штип во најновата наставна програма се изучува само еден задолжителен музички предмет. Тоа е предметот *Музичко образование со методика*, кој се изучува само два семестра. Останатите музички предмети се изборни. Студентот, и доколку ги поседува основните музички способности, не добива доволно музичко образование во текот на студиите за да ги развие потребните музички вештини;
- Третиот проблем е големиот број студенти кои се примаат на студиите, посебно на насоката Одделенска настава. На пример, на Педагошкиот факултет во Штип секоја година се примаат околу 120 студенти на насоката за одделенска настава. Поради големиот број студенти, наставата по музичките предмети се држи во поголеми групи, иако за нивно успешно совладување е потребно учење во мали групи или индивидуална настава.

За надминување на наведените проблеми при изведување на наставата по предметот Музичко образование, неопходно е таа да се изведува од наставник со завршен Факултет за музичка уметност веќе од вториот циклус на деветгодишното образование, односно од четврто до деветто одделение. Наставникот со завршен Факултет за музичка уметност е далеку поспремен и постручен за изведување на настава по овој предмет, во однос на одделенскиот наставник. Одделенскиот наставник треба да ја држи наставата по овој предмет во првиот циклус, односно од прво до трето одделение и по потреба да добива помош од музичкиот наставник при совладувањето на одредени музички содржини.

Користена литература

- Bastian, H. B. (2000). *Kinder optimal fördern – mit Musik*. Schott Musik.
- Collier-Slone, K. (1991). *The psychology of humanistic life education: A longitudinal study*. Необјавена докторска дисертација, Union Institute, Cincinnati.
- Feijoo, J. (1981). Le foetus Pierre et le loup: Ou une approche originale de l'audition prenatale humaine. Bo E. Herbinet & M. C. Busnel (Eds.), *L'aube des Sens* (стр. 192-209). Paris: Stock.
- Gordon, E. (1987). *The nature, description, measurment, and evaluation of music aptitudes*. Chicago: GIA.
- Hepper, P. G. (1991). An examination of foetal learning before and after birth. *Irish Journal of Psychology*, 12, 95-107.
- Kelley, L., & Sutton-Smith, B. (1987). A study of infant musical productivity. Bo J. C. Perry, I. W. Peery, & T. W. Draper (Eds.), *Music and child development* (стр. 35-53). New York: Springer-Verlag.
- LeBlanc, A. (1991). *Effect of maturation/age on music listening preference: A review of literature*. Труд изложен на The Ninth National Symposium on Research in Music Behavior, Cannon Beach, OR.
- Satt, B. J. (1984). *An investigation into the acoustical induction of intrauterine learning*. Необјавена докторска дисертација, University of California, Los Angeles.